

P. Altink Jr. : Y-lid van het eerste uur Deel 2

Pieter Altink Jr. (1849-1904) was medeoprichter, penningmeester, President en erelid van Zeilvereniging Het Y, een fanatieke wedstrijdzeiler en opdrachtgever/eigenaar van de boeier *Elisabeth* (1887) en de lemsteraak *Elisabeth* (1901). Wie was deze markante zeiler die een belangrijke rol speelde in de eerste twintig jaar van Zeilvereniging Het Y?

P. Altink Jr.

De centerboard *Zwaluw*

In het vorige Y Journaal eindigde deel 1 over P. Altink Jr. in 1898. Hij verkocht zijn boeier *Elisabeth* en zeilde vervolgens in zijn centerboard *Zwaluw* en met de boeier *Fortuna* van zijn vriend Willem Hultzer, de voorzitter van een andere zeilvereniging in Amsterdam. De centerboard *Zwaluw* was door Y-lid F. Burgers uit Duitsland ingevoerd onder de naam *Bussard* en was van het geheel vlakke type, zonder ballast, "groot 3 WE. en had ook in Nederland veel succes en verbaasde elk door zijne snelheid en de vluheid der bewegingen, in hoofdzaak het wenden", valt te lezen in 'Nederlandsche Sport van 5-2-1898. P. Altink Jr. nam in juni 1900 met de *Zwaluw* deel aan wedstrijden bij de 'Zeil- en Roeivereniging Hollandia' op het Braasemermeer: "Met het meeste genoegen zagen wij dat de heer P. Altink Jr. weder in de rijen der actieve zeilers getreden is, en spijt het ons dat de tot nog toe onoverwinnelijke *Zwaluw* ditmaal voor haar nieuwen eigenaar er den brui van heeft gegeven...". Een uitgebreide analyse met vergelijking met de tijden van de *Blondine*, *Silvana* en *Yum-Yum* kon de tegenvallende prestatie niet verklaren. "Wel hoorden wij vermoedens omtrent wier en anderszins, dat zich tussen *Zwaluw's* vinroer gezet zoude hebben, maar de ware oorzaak zal wel altijd geheim blijven." "De dit jaar voor het eerst toegepaste vliegende start met tijdopname liep uitmuntend van stapel, en heeft de waarde en zuiverheid van den wedstrijd verhoogd".

De internationale zeilwedstrijd van 1900

In juli 1900 organiseerde Zeilvereniging Het Y (ter ere van het 15-jarig jubileum) een Internationale Zeilwedstrijd. Prijzen werden beschikbaar gesteld door o.a. de "Weledelgeb. Heeren" P. Altink Jr., Jhr. W. Six, E.H. Crone en F. Bürgers. Met het beschikbaar stellen toonde je de betrokkenheid en je financiële draagkracht. De Vereniging ter bevordering van het Vreemdelingenverkeer te Amsterdam zorgde voor een "grote zilveren medaille voor het buitenlandsche jacht, hetwelk het verst wekomt. Er waren echter geen buitenlanders ingeschreven. "Gedurende den wedstrijd zal den leden en genodigden de gelegenheid worden aangeboden om per stoomboot de wedstrijden te volgen terwijl de alom bekende Amsterdamsche Sportkapel de gasten op muzikaal genot zal onthalen". Bij deze wedstrijden was P. Altink Jr. wel succesvol met de *Zwaluw*: "...Ook de *Zwaluw* kreeg zijn kans, zoodat zij niet alleen den prijs, maar ook den extra prijs voor het met tijdvergoeding snelste jacht der klasse 1 en 2 behaalde, en daarmede haar nieuwen eigenaar, den President der Vereniging, voor wien zij tot nu toe zonder succes gestart was, voor zijne volharding beloonde".

Bron: *Nederlandsche Sport*, 30 maart 1901.

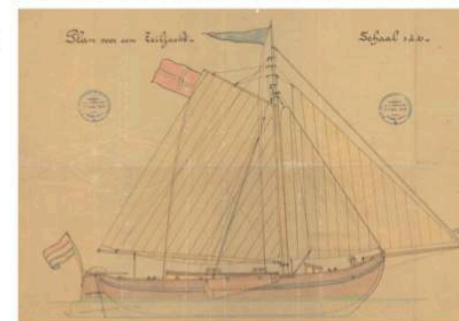
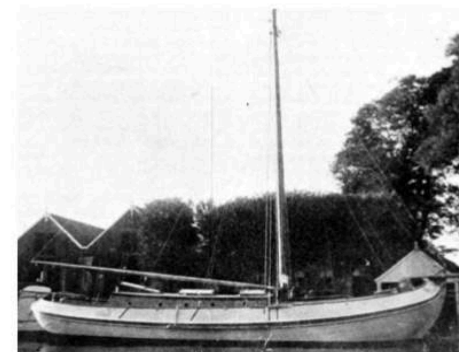
Eindelijk zijn wij dan in staat om positief mede te deelen, dat de geruchten waarheid bevatten en er een nieuw stalen zeiljacht in aanbouw is, en wel voor rekening van den heer P. Altink, president van de Zeilvereniging "Het Y". Het zeiljacht, model botak, is lang over steven 16 meter en wordt op de werf van den heer J. J. Croles te IJlst gebouwd; het zal ongeveer Juni gereed zijn en zal den naam voeren van *Elisabeth*.

Lustrumdiner

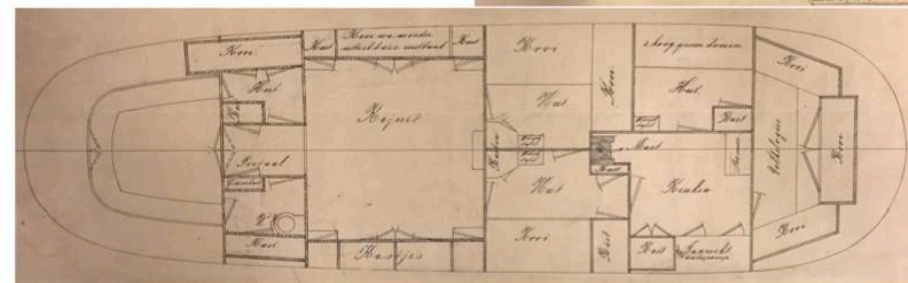
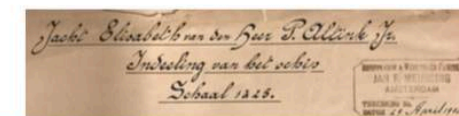
Na de wedstrijden was er een Diner in het Victoria Hôtel. Bij elk couvert lag een aangenaam souvenir voor de deelnemer, n.l. de Y-vlag, waarvan het witte vlak als menu diende. Na het diner "verheft zich de President van zijn zetel en na eene korte zaakkundige beschouwing over het ontstaan van de Zeilvereniging het Y, en de richting die de feestvierende vereniging steeds volgde, bracht hij hulde en dank aan de vertegenwoordigers van de zusterverenigingen met name de Koninklijke, de Hoop, de Amstel, de Maas, Hollandia, de Zaanlandsche, de Marine Jachtclub, enz. voor het bewijzen van sympathie op dezen dag aan de feestvierende vereniging geschenken". De volgende dag was het Avondfeest met 'Bal Champêtre' zoals te lezen valt in "Nederlandsche Sport van 21 juli 1900. Eén van de vele verdiensten van P. Altink Jr. was dat hij heeft bevorderd dat tijdens de wedstrijden de clubleden zeilden in plaats van de ingehuude schippers.

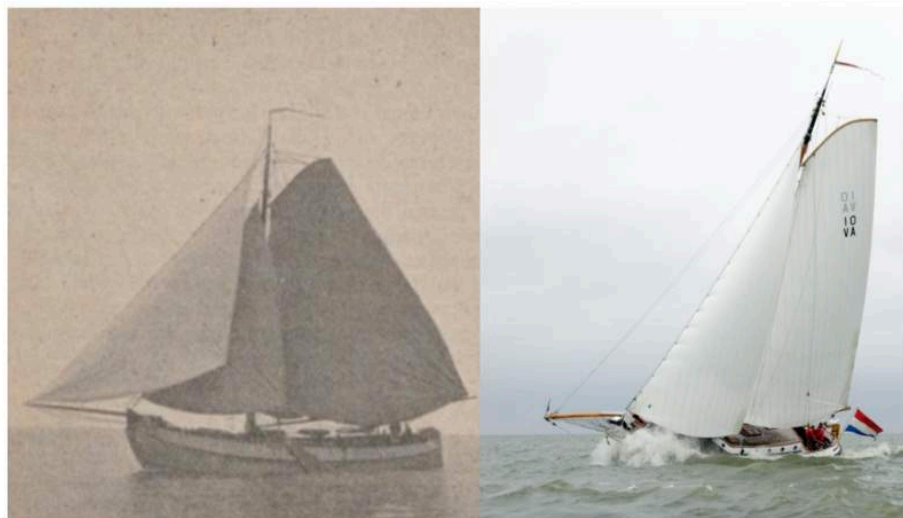
Botak, botteraak, 'jacht van ijzer'

De verkoop van de boeier *Elisabeth* in de zomer van 1898 had te maken met de wens om een groter schip te laten bouwen. Het is onduidelijk hoe het ontwerp van het 16 meter lange jacht tot stand is gekomen. Ook is het onbekend hoe Altink voor de bouw terecht kwam bij Croles in IJlst. In maart 1901 wordt melding gemaakt van de bouw van een zeiljacht, model botak, bij J.J. Croles (IJlst) voor rekening van P. Altink Jr., President van 'het Y'. De bouwbegeleiding besteedt Altink uit aan zijn vriend (en voorganger als President) C. Jaski. Op de website www.spanvis.com staat bij een beschrijving van de scheepswerf Croles een foto van de *Elisabeth*, net gebouwd, voor de werf in IJlst. Op 31 augustus 1901 arriveert het nieuwe schip in de

Boven: De *Elisabeth* voor de werf van Croles, IJlst. Bron: www.spanvis.com
Midden: Zeilplan Croles IJlst, collectie Fries Scheepvaartmuseum.
Onder en geheel onder: indelingstekening, Jan F. Meursing, collectie Het Scheepvaartmuseum.

Links: de Elisabeth (Nederlandsche Sport 21-09-1901), rechts: idem, nu Witte Walvis (foto Marten Sandburg).

jachthaven in Amsterdam, dat in het Register wordt ingeschreven als een 'Jacht van ijzer' met een lengte van 16 meter en een breedte van 5.02 meter.

Bouwtekeningen

Op de website van de SSRP en bij het Fries Scheepvaartmuseum wordt een zeilplan (met stempels van de werf J.J. Croles) toegeschreven aan de Elisabeth van Altink. Deze tekeningen zijn gedateerd '1903', terwijl het schip gebouwd is in 1901. Aan de gaffel hangt een Deense vlag, die niet verklaard kan worden. In het depot van het Scheepvaartmuseum in Amsterdam vond ik de originele tekening van de inrichting met de titel "Jacht Elisabeth van den heer P. Altink Jr.: Indeling van het schip". Op deze tekening staat het stempel van de 'Scheepsbouw en Werktuigenfabriek Jan F. Meursing Amsterdam', met de hand gedateerd 29 april 1901. In potlood is op de tekening geschreven: "Beschieting gemaakt door Hillen voor ± f 3.000- waaronder het vooronder niet is begrepen."

De vermelding van de naam Hillen klopt precies met de genoemde beschrijving van de aankomst bij de jachthaven in Amsterdam op 31 augustus 1901. In het weekblad 'Nederlandsche Sport' stond zelden een foto, maar in het nummer van 21-9-1901 stond een kleine foto van de Elisabeth onder zeil tijdens de

eerste wedstrijd. Pieter Altink had (inmiddels 53) een nieuwe liefde: hij trouwde in december 1902 met de 35-jarige Christina van Gortel.

Zeileigenschappen

De overgang van de 11-meter lange boeier naar de 16-meter aak was wel wennen. Pieter Altink was kennelijk niet echt tevreden over de zeileigenschappen. In het archief van het Scheepvaartmuseum trok de omschrijving van een nog niet gedigitaliseerde foto mijn aandacht: "Loefhouder en kiel van het boeierjacht Elisabeth". De foto is in 1902 gemaakt door Jan Frederik Meursing, die behalve werfbaas ook fotograaf was. Op de foto is te zien dat P. Altink Jr. al 1 jaar na de bouw ging 'sleutelen' aan het schip. De loefbijter werd behoorlijk sterk vergroot. Als je ziet hoe tegenwoordig het onderwaterschip van de lemsteraak wordt 'geoptimaliseerd', was Altink zijn tijd ver vooruit!

Bij de Zeilvereniging Het Y werd jaarlijks een plaquette ingevuld met de vaartuigen met een ligplaats in de jachthaven. In de laatste versie van 1903 zien we dat P. Altink Jr. dus eigenaar was van de 'boeier' genoemde Elisabeth en de centerboard Zwaluw.

Erelid

In de ledenvergadering van februari 1903 werd P. Altink Jr. met algemene stemmen tot erelid van Zeilvereniging Het Y geproclameerd.

Magnolia na aanvaring gezonken

In 1903 neemt P. Altink Jr. met de Elisabeth deel aan wedstrijden in Antwerpen. De Magnolia, Elisabeth en Velsa werden met "Vliegend stormweder met hooge golven" op de terugweg op de Schelde richting Vlissingen gesleept. De sleeptros brak en de Magnolia kwam in aanvaring met de Elisabeth en Velsa. De boegspriet knapte af en "het schip kreeg van vooren zwaar lek". En is gezonken...

P. Altink Jr. als Admiraal

Mei 1904 is P. Altink Jr. admiraal bij de openingswedstrijden van Het Y. Nederlandsche Sport doet verslag: "In de kajuit van den Admiraal, welke op de bekende joviale wijze recipieerde, werd de eerewijn geschonken en ging het zeer lustig toe, een bewijs van de goede harmonie onder de leden dezer Vereeniging. Tegen 3 uur werd de terugreis naar de stad aanvaard en eindigde deze in hoogst opgewekte stemming."

Tegenslag

Vanaf dat moment krijgt tegenslag de overhand. In 1904 staat P. Altink Jr. drie keer ingeschreven voor wedstrijden met zijn centerboard Zwaluw, maar hij komt niet aan de start.

Op 6 augustus 1904 wordt een treurig familiebericht geplaatst:

"De heer en Mevrouw Altink-van Gortel geven kennis van de geboorte van een levenlooze dochter".

Nog geen drie weken later, op 25 augustus 1904, staat in het Algemeen Handelsblad: "P. Altink Jr. (54 jaar) overleden. Met familie en kennissen sedert eenige dagen op zijn boeier 'Elisabeth' op een zeiltocht, vond men hem 's morgens dood in zijn hut."

Ernst Crone schreef daar in 1925 over in het Jubileumboek: 'Het tragisch bericht bereikte de IJ-leden, die eerst de droeve waarheid beseften toen de 'Elisabeth' met haar dooden meester aan boord, de driekleur halfstok, de jachthaven binnenvoer. Het heengaan van dezen zeiler, uit het ware hout gesneden, werd diep gevoeld. Hij was een der steunpilaren van de vereeniging geweest, een der grootste krachten bij haar oprichting en bij de stichting der haven. Eerst als penningmeester, later als voorzitter'.

De (nu als lemsteraak bekendstaande) Elisabeth werd in 1905 verkocht en is nu in bezit van de 14e eigenaar, de Vereniging Achmea, onder de naam Witte Walvis. Het schip heeft een rijke historie, werd bijna gesloopt, maar is nu in perfecte staat van onderhoud.

Kunstverzamelaar

Naast de passie voor de zeilsport was Pieter Altink ook kunstverzamelaar. Na zijn dood stond in "de Groene Amsterdammer" de advertentie van de veiling van zijn kunstverzameling bij het veilinghuis van Frederik Muller. Wellicht was Altink ook eigenaar van werk van W.B. Tholen en is de boeier misschien wel (gedeeltelijk) betaald met enkele schilderijen.

Zoals reeds vroeger door ons is medegedeeld, heeft de heer P. Altink, voorzitter van de Zeilvereniging 'Het IJ' een stalen botter-aak laten bouwen op de werf van den heer J. J. Croles te IJlst bij Sneek. Dat jacht is Zaterdagavond 11, in de IJhaven gekomen en de heer Altink vergunde ons welwillend een kijkje er in te nemen. Met genoegen hebben wij het bezichtigd en de indruk dien wij er van medenam was, dat onze zeilvloot met een zeer mooi vertrouwd zeiljacht is vermeerderd. Het is zeker het grootste vaartuig onder de botter-aken die wij bezitten.

Het is lang over steven 16 meter en op de waterlijn circa 14 1/2 meter, bij eene breedte van 4.80 meter. Het vaartuig is mooi gebouwd en doet den scheepbouwmeester J. J. Croles alle eer aan. De binnenbetimmering achter den mast is geheel geschied door den heer J. B. Hillen, wier daarvoor ook een woord van lof toekomt, daar alles even netjes en solide is afgewerkt, trouwens kosten zijn niet gespaard. Van de ruimte is een magneet gebruik gemaakt.

De hutten, zeer ruim, zijn van eikenhout met mahonie-houten omlijsting. De kajuit, of laten wij liever zeggen de salon, is van eschdoorn met dof mahony-omlijsting, met een plafond van incrusta walton, grijs met bruin, geheel in harmonie met de betimmering. Kajuit, zoowel als salon zijn van de meeste gemakken voorzien, ruim, lichtig en goed verlicht. In de hutten bevinden zich bedden van de nieuwste constructie, die bij niet gebruik naar binnen geslagen worden. Een kenken is er, waar menig huismoeder jaloesch op zoude zijn, en overal is de hoogte zoodanig, dat een lang persoon er gemakkelijk overal doorheen wandelt. Ook het volkslogies is praktisch en netjes ingericht. Kortom het is een vaartuig, zooals werkelijk een pleziervaartuig moet ingericht zijn, comfortable, solide en netjes, men voelt er zich geheel te huis. Het opzicht is toevertrouwd geweest aan den heer Chr. Jaski, die zich blijkbaar zeer goed van de hem toevertrouwde taak gekwetend heeft. Wij wenschen den heer Altink veel genoegen toe met zijn prachtig schip, waarvan hij jaren lang genot kan hebben. Zondag hopen wij de Elisabeth bij den Handicap wedstrijd onder zeil te zien, en wellicht zal dat nog aanleiding geven op dit schoone vaartuig nader terug te komen.

Beschrijving van de aankomst (en het interieur) van de "Elisabeth" in de IJ-haven op zaterdag 31 augustus 1901
bron: Nederlandsche Sport dd 7-9-1901